

K O H T U O T S U S

EESTI VABARIIGI NIMEL

Kohus	Tallinna Halduskohus
Kohtunik	Hermann Käbi
Otsuse avalikult teatavaks tegemise aeg ja koht	13. november 2025, Tallinn
Haldusasja number	X-XX-XXXX
Haldusasi	Heleni kaebus Haljala valla valimiskomisjoni xx.xx.xxxx otsuse nr Y ja Tallinna Haridusameti xx.xx.xxxx otsuse nr Z tühistamiseks
Menetlusosalised	Kaebaja 1 – Helen A Kaebaja 2 – D.A, seaduslik esindaja Helen A Vastustaja 1 – Haljala vald (valimiskomisjoni kaudu), esindaja B Vastustaja 2 – Tallinna linn (Tallinna Haridusameti kaudu), esindaja C

HALDUSKOHUS OTSUSTAB

- Rahuldada Heleni kaebus osaliselt. Tühistada Tallinna Haridusameti xx.xx.xxxx otsus nr X ja kohustada Tallinna linna vaatama kaebaja taotluse uesti läbi.**
- Muus osas jäätta kaebus rahuldamata.**
- Mõista Tallinna linnalt kaebaja kasuks välja menetluskulud summas X eurot. Muus osas jäätta menetluskulud poolte endi kanda.**
- Kohtuotsuse avaldamisel asendada tähemärgiga i) haldusasja number, ii) kaebaja 1 perekonnanimi ning kaebaja 2 nimi, iii) vastustajate esindajate nimed, iv) vaidlustatud otsuste kuupäevad ning numbrid, v) punktides 1–4 toodud kuupäevad ja vi) resolutsiooni punktis 3 toodud rahasumma.**

Edasikaebamise kord

Kohtuotsuse peale võib esitada appellatsionkaebuse Tallinna Ringkonnakohtule 30 päeva jooksul, arvates otsuse avalikult teatavakstegemisest, s.o hiljemalt 07.11.2025 (halduskohtumenetluse seadustiku (HKMS) § 181 lg 1). Kui appellant ei ole appellatsionkaebuses märkinud, et soovib asja arutamist kohtuistungil, eeldatakse, et ta on nõus kirjaliku menetlusega.

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. Helen A (edaspidi *kaebaja*) esitas yy.yy.yyyy Haljala valla valimiskomisjonile avalduse kandideerimaks 2025. aasta kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel. Samal päeval esitas kaebaja ka Tallinna Haridusametile avalduse, et tema lapse (edaspidi *kaebaja 2*) elukohajärgseks kooliks määrataks kõrgelt hinnatud kesklinna kool.
2. Haljala valla valimiskomisjoni zz.zz.zzzz otsusega nr Y (edaspidi *valimiskomisjoni otsus*) keelduti kaebajat kandidaadina registreerimast. Otsuse kohaselt ei asu kaebaja elukoht Haljala vallas.
3. Tallinna Haridusameti (edaspidi *haridusamet*) zz.zz.zzzz otsusega nr Z (edaspidi *haridusameti otsus*) keelduti kaebajale 2 määramast soovitud kooli elukohajärgseks kooliks. Kaebaja 2 elukoht kooli vahetus läheduses on fiktivne. Kaebaja 2 peaks taotlema koolikohta Võsul ehk enda tegelikus elukohas.
4. Kaebaja pöördus pp.pp.pppp kaebusega Tallinna Halduskohtusse, seda nii enda kui enda lapse (kaebaja 2) õiguste kaitseks.

MENETLUSOSALISTE SEISUKOHAD

5. **Kaebaja** leiab, et igaühel on õigus vabalt valida elukohta. Lapse hariduses on otsustav sõna vanematel. Kodu on puutumatu ning avalikul võimul ei ole õigust tulla kontrollima, kas ja mida kaebaja enda kodus teeb, asugu see kus tahes. Tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 14 järgi võib inimesel olla mitu elukohta.
6. **Haljala vald** palub jäätta kaebuse rahuldamata. Kaebaja elukoht ei ole Võsul, kuna tema töökoht asub Tallinnas ja samuti läheb tema laps kooli Tallinnas. Kaebaja avaldusel märgitud aadressil asub maamajake, mille seisukorras nähtub, et seal ei ole võimalik aastaringselt elada. See ei saa olla kaebaja püsiv ja peamine elukoht. Kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel peaksid kandideerima kohalikud elanikud, mitte suvitajad.

7. Tallinna linn palub samuti jäätta kaebuse rahuldamata. Linnas on pikalt probleeme valmistanud see, et laste regisitris märgitud elukoht ei ühti nende tegeliku elukohaga, ja see on võtnud teistelt võimaluse õppida elukohajärgses koolis. Seega kontrollitakse võimalikke fiktiivseid sissekirjutusi põhjalikumalt. Kaebaja üürileandjaga on olnud negatiivseid kokkupuuteid. Haridusameti ametnik käis mitu korda Heleni ukse taga koputamas, vastust saamata vaatles korterit terrassiaknast ja tegi järelduse, et korteris tegelikult ei elata. Samuti toetab järeldust, et kaebaja 2 Tallinnas ei ela, tõsiasi, et kaebaja kandideerib valimistel hoopis Võsu vallas. Seega ei peetud usutavaks väidet, et kaebaja enda lapsega märgitud aadressil elab.

KOHTU PÖHJENDUSED

8. Kaebusest nähtub, et kaebaja on kohtus vaidlustanud nii haridusameti kui valimiskomisjoni otsused. Sellega seonduvalt tuleb enne kaebuse sisulist läbivaatamist lahendada menetluslikud küsimused.

8.1. Kohus märgib, et kaebusega võib halduskohtusse pöörduda isik üksnes oma õiguse kaitseks (HKMS § 44 lg 1). Kaebajal pole subjektiivset õigust saada enda lapsele soovitud elukohajärgne kool, pigem tuleb seda käsitada kaebaja lapse õigusena, et talle oleks määratud elukohajärgne kool (vt PGS § 7 lg 2¹ ja Tallinna Linnavalitsuse 21.12.2011 määruse nr 132 §-d 1, 2). Samas on kaebaja lapse seaduslik esindaja (HKMS § 31 lg 1 p 8, perekonnaseaduse § 120 lg 1).

8.2. Kaebaja vaidlustatud otsused omavahel seotud, mistõttu ei ole ühise kaebuse esitamine lubatav (HKMS § 19). Samal põhjusel ei ole võimalik kaebuseid ka liita (HKMS § 48 lg 1). Siiski, kaebaja õiguste sisulise kaitse ja menetluse efektiivsuse eesmärgil (HKMS § 2 lg-d 1 ja 2) peab kohus võimalikuks kaebuse läbi vaatamist.

8.3. Seetõttu ja arvestades kaebaja tegelikku tahet (HKMS § 2 lg 4) tuleb kaebajatena käsitada nii kaebajat kui tema last ja kaebus tervikuna läbi vaadata.

9. Kaebus haridusameti otsuse tühistamiseks tuleb rahuldada. Mõistmatuks jäääb haridusameti otsuse õiguslik alus, samuti on haridusamet otsuse menetlemisel seaduses sätestatut oluliselt rikkunud.

10. PGS § 7 lg 2¹ alusel saab valla- ja linnavalitsus elukohajärgse kooli määramisel oluliste asjaoludena esmajärjekorras arvestada mh õpilase elukoha lähedust koolile. PGS § 8 järgi käsitatakse õpilase elukohana tema Eesti rahvastikuregistrisse kantud elukoha aadressi.

Kohtuasja materjalidest nähtub, et kaebaja ja tema lapse elukoht rahvastikuregistri andmetel on Tallinnas, 50 meetri kaugusel kaebaja soovitud koolist. Seadusest ei tulene õigust kontrollida, kas kaebaja laps elukohas ka tegelikult elab. Avalikku võimu tohib teostada üksnes põhiseaduse (PS) ja sellega kooskõlas olevate seaduste alusel (PS § 3 lg 1 esimene lause).

11. Haridusameti tegevus otsuse tegemisel – nii järelepärimine kaebaja üürileandjale kui kaebaja aknast sisse vaatamine – riivavad kaebaja põhiõigusi nt kodu puutumatusele (PS § 33) ning perekonna- ja eraelu puutumatusele (PS § 26). Tegemist on oluliste põhiõigustega, mille riivamiseks ei olnud seaduslikku alust (PS § 3 lg 1 esimene lause), mistõttu põhineb haridusameti otsus õigusvastasel haldusmenetlusel. Seega tühistab kohus haridusameti otsuse. Haridusametil tuleb kaebaja taotlus uuesti läbi vaadata.

12. Mis puutub valimiskomisjoni otsusesse keelduda kaebaja kandidaadina registreerimisest, siis selles osas jääb kaebus rahuldamata. Kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse (KOVVS) § 5 lg 1 kohaselt on püsiv elukoht see, mis on kantud rahvastikuregistrisse. KOVVS § 5 lg-s 5 mainitud püsivat elukohta tuleb sisustada samamoodi (nt RKPJKo 30.09.2025 nr 5-25-44, p 9). Kuna kaebaja elukoht rahvastikuregistri järgi on Tallinnas, puudub tal õigus kandideerida Haljala vallas (KOVVS § 5 lg 5).

13. Samas märgib kohus, et Haljala valla valimiskomisjon on, jõudes küll õiguslikult korrektse lõpptulemuseni, käitunud avalduse lahendamisel õigusvastaselt. Nimelt ei tulene KOVVS § 5 lg-st 5 valimiskomisjonile õigust kontrollida rahvastikuregistri kande vastavust tegeliku eluga (RKPJKo 28.09.2021 nr 5-21-12, p 25). Vastuses kaebusele toodud argumentidele, et kaebaja maja Võsus ei ole sobilik aastaringseks elamiseks ja kaebaja töökoht ja lapse koolikoht asuvad Tallinnas, ei saa seega otsust tehes tugineda.

14. *Obiter dictum* selgitab kohus, et vastavalt Riigikohtu praktikale ei tähenda valimiskomisjoni pädevuse puudumine kontrollida kandidaatide tegeliku elukoha vastavust rahvastikuregistri andmetele, et õiguslikult oleks lubatav olukord, kus need lahknevad (eelviidatud 5-21-12, p 26).

15. HKMS § 108 lg 2 sätestab, et kaebuse osalise rahuldamise korral jagatakse menetluskulud proporsionaalselt kaebuse rahuldamisega. Kuna kaebus rahuldatakse $\frac{1}{2}$ ulatuses, on põjhendatud mõista Tallinna linnalt kaebaja kasuks 50% tema menetluskuludest. Et kohtule ei ole esitatud teisi võimalikke menetluskulusid, jäädvad need poolte endi kanda.